

Sed pariter electio respicit media quasiatura, usus vero ut praesentia: Ergo sunt actus specie diversi.

Addo quod, quando nova difficultas se offert, voluntas indiget nova applicatione & conatu, subindeque novo actu ad illam vincendam: At in executione major difficultas se offert, quam in sola electione; quia eligere est actus mere interius, in quo voluntas solum certat secum, nec habet aliud impedimentum, aut aliam difficultatem, quam eam quae se tenet ex parte sui; in exequendo autem non solum certat secum, sed etiam cum alijs potentias inferioribus, & impedimentis externis, quibus saepe frangitur animus, nisi virtute constantiae & perseverantiae roboretur. Hinc experientia compertum est, nonnullos summa cum facilitate recte judicare, consiliari, & eligere, ac desiderare, qui in executione deficiunt, ut egregie ac eleganter declarat Bernardus lib. i. de considerat. cap. i. his verbis: *Quoties vis, & in cassum? Quoties moves, nec promoves? Quoties con-naris, & non datur ultra? Eriteris, & non obtines; parturis, & non paris; tentas, & abriperis, & ubi incipis, ibi deficit; & dum adhuc ordiris, succidunt te. Venerunt filii usque ad partum. (ait Propheta) & vires non habet parturiens.* Ergo prater actum electionis indiget voluntas novo actu ad exequendum, seu ad applicandum potentias executrices ad opus.

3. Dices primò: *Electio est volitio efficax mediorum: Ergo per seipsum sufficiens est ad eorum executionem, & sic inutilis est usus actus, quo potentiae exequentes applicetur ad opus.*

Respondeo: concessi Antecedenti, negando Consequentiam, electio enim non dicitur efficax volitio mediorum, sed quod ipsa sola, absque alio actu intellectus, & voluntatis, sufficiat ut media executioni mandentur; sed quia ad ipsam infallibiliter sequitur imperium in intellectu, & usus in voluntate, quo applicantur potentiae ad exequendum quod electum est, sicut ad intentionem efficacem sequitur infallibiliter electio mediorum.

4. Dices secundò: *Voluntas per solam electionem movet & applicat intellectum ad eliciendum actum imperij, qui usum activum praedit, ut constabit ex dicendis capite sequenti: Ergo pariter supposita electione potest voluntas, absque actu distinto, uti potentias exequentibus, & ipsas ad operationem applicare.*

Respondeo, dato Antecedenti, quod negant aliqui ex nostris Thomis, negando Consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia in exequendo major reperitur difficultas quam in imperando: unde licet voluntas non indigeat actu ab electione distinto, ad applicandum intellectum ad actum imperij, bene tamen ad applicandum potentias executivas ad opus.

CAPUT VIII.

De imperio.

Circa hunc actum duas sunt difficultates & controversiae breviter hic resolvendæ. Prima est, an detur imperium in homine respectu suarum operationum? Secunda, an tale imperium, supposito quod detur, sit actus intellectus aut voluntatis?

§. I.

Datur in homine actus imperij respectu sui ipsius, suarumque operationum.

1. Probatur primò ex D. Augustino, & S. Thomas: Ille enim libro 8. confess. cap. 9. sic ait: *Imperat animus ut moveatur manus, & tanta est facilias, ut vix a servito discernatur imperium.* Ita vero hic qu. 17. art. 3. ad 1. haec scribit: *Tunc demum voluntas alicuius incipit uti, exequendo imperium rationis; quandoque quidem voluntas alterius, cum aliquis imperat alteri, quandoque autem voluntas ipsius imperantis, cum aliquis imperat sibi ipsi.*

2. Probatur secundò: In Principe reperitur imperium, in ordine ad alios homines sibi subditos: Ergo & in quolibet homine, in ordine ad potentias exequentes. Probatur Consequens, tum quia sicut Princeps dominium habet in subditos, ita in quolibet homine ratio, adjuncta voluntate, alijs potentias dominatur. Tum etiam quia sicut in Princeps est prudentia politica, cuius objectum est bonum commune totius regni vel reipublicæ, ita in unoquoque homine, operante secundum rectam rationem, est prudentia monastica, cuius objectum est proprium & particulare bonum: Ergo sicut Princeps per prudentiam politicam imperat alijs, quod convenit bono communis, sic ratio per prudentiam monasticam imperat inferioribus potentias quod convenit bono particulari.

3. Probatur tertio ratione fundamentali: *Præter electionem est ponendus in voluntate aliis actus, qui dicitur usus activus, ut capite præcedenti ostensum est: Ergo pariter, præter judicium practicum antecedens electionem, ponendus est in intellectu aliis actus, qui dicitur imperium, à quo voluntas dirigitur in actu utendi. Consequens probatur, cum enim voluntas sit appetitus rationalis, sequens directionem rationis, unicuique actui voluntatis elicito, correspondet necessariò in intellectu actus dirigens illum.*

4. Dices ad dirigendum actum usus, sufficere judicium illud practicum quod præcessit electionem, continuatum usque ad executionem, & sic non requiri actum imperij.

Sed contra primò: *Ulus distinguitur ab electione, ed quod ista sit de medio futuro, ille vero de medio ut hic & nunc exequendo, ut capite præcedenti declaravimus: Ergo pariter actus dirigens usum distinguitur ad actu dirigente electionem. Probatur Consequens: Actus intellectus regulantes actus voluntatis, habent idem objectum ac actus ab ipsis regulati: Ergo sicut in medijs, ut habent rationem eligibilium, & exequendorum, inventur diversa ratio formalis objectiva utilitatis (scilicet utile ut futurum, & ut præsens) sufficiens ad specificandum & multiplicandum duplum actum voluntatis; ita non poterit non reperiri in illis diversa ratio cognoscibilitatis objectivæ, sufficiens ad multiplicandos duos actus intellectus, scilicet judicium, & imperium.*

5. Contra secundò: *Actus judicij, ut continuaatur post electionem, non proponit voluntati aliquid aliud, quam id quod proponebat ante electionem; alias non esset idem actus continuatus, sed diversus: Sed ante electionem, vel proponebat solum media ut eligenda, vel si ea proponebat etiam ut exequenda, non proponebat executionem*

executionem, nisi ut futuram, & veluti distante: Ergo post electionem non nisi hoc modo eam representabit: Atqui actus intellectus proponens voluntati executionem ut futuram & distante, non est sufficiens ad dirigendum usum voluntatis, qui habet pro objecto medium ut hic & nunc executioni mandandum: Ergo ponendus est alius actus intellectus, qui non potest esse nisi actus imperij.

Contra tertio: Ut executioni mandetur à subditis quod Princeps ab illis fieri debere judicat, necessarium est præceptum, propter difficultatem qua est in operis executione: Ergo cum similis & non minor difficultas sit in eodem homine respectu suarum potentiarum, ut ab his executioni mandetur, sed voluntas eligit, & intellectus conveniens ille judicat, constitutus erit in eodem intellectu actus imperij, à consilio, & judicio antecedente electionem distinctus. Unde pro tribus illis actibus tres ponuntur virtutes in intellectu: pro consilio enim ponitur cubilia; pro judicio seu sententia synesis, aut gnome; pro præcepto vero seu imperio prudentia, ut videri potest apud S. Thomam infra qu. 57. art. 6. & 22. qu. 48. & 51. per totam.

6. Objicies primò: *Vel imperium deservit ad movendas potentias inferiores, vel ad movendam voluntatem? Sed ad neutrum conductit: Ergo propterea inutile est. Minor probatur, quia cum voluntas sit potentia cœca, potentia vero inferiores non sint intellectuales, tam illa, quam ista sunt incapaces percipiendi rationis imperium: Ergo illud ad movendum voluntatem aut potentias inferiores deservire non potest.*

7. Respondeo imperium deservire tam ad movendas potentias inferiores, quam ad movendam voluntatem, sed mediatae solum ad movendas potentias inferiores, immediatae vero ad movendam voluntatem, ut potentias inferioribus utatur, sive illas applicet ad agendum, unde intimatio imperij sit immediate ipsi voluntati. Nec obstat quod voluntas sit potentia cœca, & cognitionis expersa, nam sicut oculus videt toti corpori, & non solum sibi, ita intellectus intelligit omnibus potentias, unde sicut non est necesse quod pes vel manus videat, ut dirigatur ab oculis; ita nec quod voluntas cognoscatur, ut dirigatur per actum imperij, ad eliciendum usum, & applicandum potentias exequentes ad opus; aliquin voluntas non solum efficit incapax dirigiri per actum imperij, sed nec posset regulari per judicium rationis, & ab intellectu objectivè moveri, quod est absurdum.

8. Objicies secundò: *Vel actus imperij movet voluntatem ad executionem mediorum, quoad specificationem, vel quoad exercitium? Non quod ad specificationem, cum enim judicium præcedens electionem, dicitur media non solum esse eligenda, sed etiam exequenda, sufficiens est ad movendum voluntatem ad executionem mediorum, quoad specificationem. Nec quod exercitium, quia cum voluntas ratione sui sit primum movens quoad exercitium, non potest ab illo quoad exercitium moveri. Præsternit cum intellectus à voluntate moveatur quantum ad exercitium; aliquin daretur inter illas duas potentias mutua causalitas & dependentia in eodem genere causa efficientis, quod repugnare videret.*

9. Respondeo intellectum per actum imperij movere voluntatem & quoad specificationem & quoad exercitium: licet enim judicium regulans electionem proponat media ut exequibilia, & hic

& nunc eligenda, non tamen proponit ea ut electa, & hic & nunc exequenda; unde ad hoc secundum requiritur alius actus intellectus, subsequens electionem, & regulans usum, quem vocamus imperium, ut constat ex dictis in teria probatione nostra assertio. Similiter licet voluntas sit primum movens quantum ad exercitium, ac proinde movere quoad exercitium per se primò illi conveniat, hoc tamen non obstat, quia alicui actui intellectus hoc secundariò, & ex consequenti, ac per participationem à voluntate, competere possit: sicut à pari ordinatio, quæ est propria intellectus, participatur ab aliquo actu voluntatis, nempe ab electione. Unde D. Thomas quæst. 22. de verit. artic. 25. *Electio (inquit) est actus voluntatis, non absolute, sed in ordine ad rationem, eo quod in electione appareat id quod est proportionationis; scilicet conferre unam alteri, vel preferre; quod quidem in actu voluntatis invenitur ex impressione rationis, in quantum scilicet ipsa ratio proponit voluntati aliquid non ut nile simpliciter, sed ut utilius ad finem.*

10. Ad id vero quod additur de mutua causalitate & dependentia in eodem genere cause efficientis, dicendum est, quod licet illa repugnet respectu ejusdem actus vel effectus, non tamen respectu diversorum, qualis solum reperitur in proposito. Nam voluntas per actum electionis movet intellectum ad imperandum executionem mediorum: ipse vero intellectus per actum imperij, efficaciam motivam à præcedenti electione participantem, movet voluntatem quoad exercitium, non ad ipsum electionem, quæ est causa imperij, sed ad alium actum distinctum, nempe ad usum actuum, quo voluntas potentias externas applicat ad executionem mediorum. Si autem voluntas, cur voluntas, quæ est primum movens quæras, cur voluntas, quæ est primum movens quantum ad exercitium, ad hujusmodi actum se ipsum sine interventu imperij movere non posse? Respondebo hoc provenire ex eo quod licet habeat virtutem ad movendum se & alias potentias absolutè, non tamen per modum ordinatio; nisi hoc enim est proprium intellectus, cuius est ordinare unum ad aliud, ut patet ex dicendis sequenti.

11. Objicies tertio: *Homo non potest seipsum orare: Ergo nec sibi imperare. Sed nego consequiam & paritatem: imperare enim est superioris ad inferiorem: orare è contra inferiorem ad superiori: undè cum in homine intellectus sit suprema potentia, quæ nullam habet aliam sibi superiorem, potest quidem per imperium inferiores potentias sibi subjicere, sed non subjici per orationem alteri potentiae sibi superiori.*

§. III.

Imperium est substantialiter actus intellectus, præsupponit tamen necessario actum voluntatis.

12. Prima pars probatur primò: Imperium est principalis actus prudentia, quæ præceptiva est, ut docet Aristoteles 9. Ethic. cap. 9. dicens *prudentia præceptiva est; finis enim ipsius est, quodnam sit agendum præcipere: Atqui prudentia est in intellectu, cum sit virtus intellectualis, ut docet idem Philosophus 6. Ethic. cap. 4. & D. Thomas infra quæst. 57. artic. 4. Ergo imperium est substantialiter actus intellectus.*

13. Probatur secundò eadem pars: *Sicut obediens pertinet ad inferiorem, ita imperare ad superiori*

TRACTATUS TERTIUS.

48

riorem, quia correspondent sibi invicem imperare & obedire : Sed ratio seu intellectus est id quod in homine superior & præstantius est, juxta illud Aristotelis 10. Ethic. cap. 7. Mens est eorum omnium qua in nobis sunt præstantissima : Ergo imperare ad intellectum pertinet.

14. Tertiò siuadetur eadem pars ratione D. Thomæ h̄c quæst. 17. artic. 1. Imperare alicui est ordinare ipsum ad aliquid, ei intimando & denunciando quid debeat agere, vel omittere : Sed ordinare, intimare, & denunciare, ad rationem pertinent : Ergo imperare est actus rationis. Major patet, non potest enim superior aliud velle & & imperare, nisi ad hoc agendum hominem ordinet, ei intimando & denunciando ut illud faciat. Minor verò probatur quoad utramque partem, in primis enim ordinare unum ad aliud, est unum cum alio conferre : Sed collatio unius cum alio ad intellectum practicum spectat, sicut ad speculativum illatio unius ex alio : Ergo ordinare ad intellectum pertinet. Unde Aristoteles 2. metaph. cap. 2. ait quod *Sapientis est ordinare*, & D. Thom. qu. 6. de verit. artic. 1. quod *solum rationis est dirigere & ordinare*. Deinde intimatio & denunciatio nihil aliud est quam quædam manifestatio, seu declaratio, & locutio : At manifestare & loqui pertinet ad intellectum, qui est velut os aut lingua substantiæ spiritualis, juxta illud Psal. 31. *Os justi meditabitur sapientiam* : Ergo & intimare ac denunciare.

Quod autem imperium actum voluntatis necessariò presupponat, manifestum est, supponit enim electionem voluntatis, à qua libertatem, & efficaciam motivam, seu vim movendi participat, ut §. præcedenti declaravimus. Ex quo fit debilitatem imperij provenire in nobis ex ægritudine & infirmitate voluntatis, quæ interdum non plenè & perfectè vult bonum quod facit, & malum quod non vult agit, ut eleganter declarat Augustinus lib. 8. Confess. cap. 9. his verbis: *Imperat animus, ut velit animus, nec facit tamen. Unde hoc monstrum: Non ex toto vult, non ergo ex toto imperat, nam in tantum imperat, in quantum vult. Voluntas imperat, non utique plena imperat, ideo non est quod imperat. Non igitur monstrum partim velle, partim nolle, sed agiendo animi est, quia non totus assurgit, veritate siblegatus confuetudine prægravatus.*

15. Ex his intelliges, actum imperij sic posse describi: Imperium est ordinativa, cum motione quadam, intimatio alicujus operis execundi. Imperium enim, ut patet ex dictis, tria importat, seu ex triplici actu coalescit, nempe ex motione, directione, & intimatione: primum habet à voluntate, quæ est primum movens quantum ad exercitium; alia verò ab intellectu, ad quem pertinet ordinare, & loqui. Nam illæ dñe potentiae in suis operationibus se mutuò juvant, intellectus enim dirigit voluntatem, & illam determinat quantum ad speciem actus; voluntas verò movet intellectum, illumque determinat quantum ad exercitium. Quod nonnulli egregiè explicant emblemate duorum hominum, quorum unus est cœcus, & alter claudus; cœcūque claudū gestar humeris, claudus verò cœcum dirigit oculis suis, & ut loquitur Alciatus: *Mutuat ille oculos, mutuas ille pedes.*

16. Objicies primò contra primam partem assertionis testimonia D. Augustini, & S. Thomæ, qui interdum insinuare videntur, imperium esse actum voluntatis. Ille enim 8. Confess. cap. 9. ait: *Voluntas est quia imperat. Iste verò infra q. 71. art. 6.*

ad 2. probat quod præmista causa peccati est voluntas, quia ipsa imperat omnes actus voluntarios, in quibus solum invenitur peccatum.

17. Sed facile respondetur, vel eos loqui de imperio largè & impropriè sumpto, prout significari idem quod mouere in finem, quo paēt charitas actus omnium virtutum imperare dicitur, quatenus ex motione charitatis actus omnium aliarum virtutum ad dilectionem Dei, seu ad Deum summè dilectionum ordinantur. Vel si loquantur de imperio strictè sumpto, de quo in præsenti agimus, solum intendunt illud esse à voluntate, non substantialiter & elicitive, sed causaliter & originative; quia voluntas ex intentione finis, & electione mediiorum, movet intellectum ad cli- ciendum actum imperij.

18. Objicies secundo: Ad eum potentiam formaliter pertinet imperium, ad quam pertinet dominium, cum imperare sit proprius actus domini & superioris in subditos: Sed dominium formaliter residet in voluntate, qua aliatum potentiarum domina seu regina appellatur, non verò in intellectu: Ergo imperium est formaliter actus voluntatis.

19. Respondeo distinguendo majorem: ad quam pertinet dominium, quoad vim movendi, nego Majorem: quoad vim denuntian i, intimando, & ordinando, concedo Majorem. Similiter distinguo Minorem dominium residet formaliter in voluntate, quantum ad vim movendi & applicandi, concedo Minorem. Quantum ad vim denuntiandi, intimando, & ordinando, nego Minorem, & Consequentiam. Dominium itaque duo dicit, scilicet efficaciam motivam, & vim denuntiativam, & directionem; primum ad voluntatem pertinet, quæ idcirco aliarum potentiarum domina & regina appellatur, nam motio earum quantum ad exercitium à voluntate incipit: alterum verò ad intellectum, cuius est ordinare, denunciare, & intimare, unde etiam rex aliarum potentiarum dicitur, quia illas regit mediante prudentia. Imperium ergo pertinet substantialiter ad potentiam ad quam pertinet dominium, non quoad vim movendi, sed quoad vim dirigendi; quia cum pertineat ad imperium rationabiliter procedere, debet non tantum mouere & impellere subditos, sed rationabiliter & moderate regere, quod fit per prudentiam, & rationis directionem.

20. Objicies tertio: Omnis actus intellectus vel est simplex apprehensio, vel judicium, vel discursus, non enim aliae nisi tres illæ mentis operationes à Philosophis assignantur: Sed imperium non est simplex apprehensio, neque judicium, neque discursus: Ergo non est actus intellectus, sed voluntatis.

21. Respondent aliqui ex nostris Thomistis, imperium pertinere ad secundam mentis operationem, & esse judicium practicum subsequens electionem, quod judicium practicum appellant, ut illud distinguant à judicio regulante electionem, quod practicum simpliciter dicitur.

22. Sed contra: In omni judicio intellectus invenitur veritas vel falsitas: Sed in imperio neque veritas neque falsitas reperitur: Ergo imperium non est judicium practicum subsequens electionem. Minor probatur, nam quando aliquis imperat alterifac hoc, neque dicit verum, neque falsum, quia non assurit aliquid esse vel non esse, unde aliquis non dicitur verò vel falsò alteri imperare, sed benè vel male.

23. Melius ergo responderetur cum D. Thom.

DE ACTIBUS HUMANIS.

49

ma 2.2. qu. 3. art. 1. ad 3. tres mentis operations quæ à Philosophis communiter assignantur, pertinent ad intellectum speculativum, ad practicum verò pertinere alios actus distinctos, quales sunt oratio & imperium.

24. Observandum tamen est, quod licet imperium non sit formaliter judicium, in illo tamen judicium aliquod virtualiter reperitur; æquivallet enim huic judicio, *hoc tibi faciendum est*, vel *expedit tibi ut hoc facias*, & idè dicitur judicium prædictum, ad distinctionem judicij antecedentis electionem, quod licet sit practicum prædictum respectu electionis, efficaciter movendo hic & nunc voluntatem ad eam, eliciendam, est tamen practicum tantum speculativum, respectu executionis mediiorum, quia solum proponit ejus convenientiam per modum simplicis enuntiationis, nō verò per modum intimationis impulsivæ.

CAPUT IX.

De moralitate actuum humanorum in communi.

1. C um humanorum actuum naturam seu esse physicum moralitas consequatur, postquam illos in esse physico, & ut ad ordinem nature pertinet, consideravimus, consequens est ut de illorum moralitate, seu bonitate & malitia morali, differamus. Verum quia notitia gradus generici non parum juvat, ut species sub illo contentæ perfectè dignoscantur, de moralitate in communione prius agendum est, & quid illa sit, quidve supra libertatem addat, breviter explicandum.

2. Suppono ergo tanquam certum, libertatem esse quidem fundamentum moralitatis actuum humanorum, non tamen ipsam moralitatem formaliter, cum prius intelligatur libertas in actibus humanis, quam moralitas, prius enim cōcipimus, intellectu proponente aliquod objectum cum indifferentia, voluntatem in illud cum indifferentia rendere (in quo formaliter consistit libertas) quam habere esse morale in suo actu; imò ex eo tanquam à ratione à priori habet esse morale in suo actu, quod tendat in objectum cum indifferentia, quia ex eo actus habet quod sit mensurabilis per regulas morum. Addo quod, si nulla esset regula morum, putat nulla lex, adhuc posita indifferentia judicij in intellectu, intelligetur libertas in actibus voluntatis, & tamen in tali casu nulla esset in eis moralitas: Ergo moralitas non est formaliter ipsa libertas. Unde quando S. Th. interdum ait actū voluntatis esse humanum, in quantum est liber, vel in quantum procedit à deliberatione rationis, ly in quantum, in sensu causali, non formalis, accipiendū est.

3. Moralitas ergo actuum humanorum constituit formaliter in relatione actus liberi ad regulas morum: Tum quia ratio moralitatis in actibus humanis pertinet ad genus mensurabilis & regulabilis per regulas morum: mensurabile autem, ut tale, dicit ordinem ad mensuram. Tum etiam, quia de moralibus eodem proportionali modo debemus philosophari, sicut de artificialibus: Sed in artificialibus tota formalis ratio artefacti, sumitur ex ordine ad ideam & regulas artis, quæ sunt in mente artificis: Ergo & in moralibus tota formalis ratio moralitatis debet sumi ex ordine seu relatione quam actus humani dicunt ad suam regulam seu mensuram.

Pars II.

4. Hæc autem relatio non est rationis, sed realis, cum conveniat actibus humanis independenter ab omni fictione intellectus; nam revera & à parte rei actus humani sunt moraliter boni vel mali, meritorij vel demeritorij, laude aut vituperio digni. Non est tamen prædicamentalis, sed solum transcendentalis: Tum quia bonitas moralis habet contrarium, nempe malitiam moralē; relationem autem prædicamentali nihil est contrarium. Tum etiam, quia relatio prædicamentalis respicit terminum, ut purè terminum, habitudo autem ad objectum ut subditum regulis morum, in qua moralitas actuum humanorum constituit, non respicit illum ut purum terminum, sed ut specificativum, & causam formalem extrinsecam. Tum denique, quia relatio prædicamentalis dependet ab existentia termini, quo desinente evanescit: moralitas verò non ita, cum possit dari actus complacentia de bono præterito bonis; & delectatio inorosa de actu præterito malo perversa.

5. Ex his intelliges discrimen inter esse morale monetæ v.g. & esse morale actuum humanorum: valor enim monetæ, & pretium rerum venialium, directè & immédiatè à voluntate vel intellectu humano sumitur: moralitas autem actuum humanorum, licet leges divinas & humanas supponat, ab illis tamen immediatè non sumitur, sed ab ordine transcendentali quem hujusmodi actus dicunt ad objectum ut regulis morum subiectum, qui ordo est realis & illis intrinsecus. Nec obstat quod objectum interdum non sit reale, vel realiter existens, licet enim ordo prædicamentalis requirat terminum existentem, transcendentalis tamen potest versari circa non existentes, & circa non entia, ut constat in logica, quæ licet sit scientia realis, versatur tamen circa secundas intentiones, quæ in objectis nihil reale ponunt. Item dignitates & honores, jurisdictionem, præcedentiam, & alia similia realibus actibus desideramus, & ambimus, & tamen non sunt nisi denominations & entia rationis.

6. Dices idem numero actus, sine aliqua reali mutatione, potest fieri de bono malo, imò & de non morali moralis, ut constat in eis carnium continuato à feria quinta in feriam sextam, qui sine reali mutatione, propter extrinsecam mutationem temporis efficitur malus moraliter, & in motu primo, qui si continuerit, advertente ratione, de non morali sit moralis, sicut de non libero liber: Ergo moralitas non est aliquod reale & intrinsecum actibus humanis, sed merum ens rationis, vel denominatio purè extrinseca.

Respondeo negando Antecedens, quando enim actus mutatur de bono in malum, aut de non morali in morale, mutatur intrinsecè in esse moris, quia tunc suscipit novum modum realis, seu novum respectum ad objectum, qui ordo actibus humanis realiter inheret, ut de relatione ad finem dicit D. Thomas h̄c art. 4. ad 2.

7. Instabis, ille ordo non est prædicamentalis, sed solum transcendentalis, ut supra diximus: Ergo non inhæret. Consequens patet, ordo enim transcendentalis, cum non distinguatur à fundamento, sicut prædicamentalis, non inhæret subiecto, sicut ille.

Respondeo actus humanos & morales duplē, cum habitu in ad objectum regulis morum subiectum importare; unam transcendentalē, quā illud ut specificativum & causam formalem extrinsecam respiciunt, saliam prædicamentalem,

E que